

Redactie:

Mr. H. Singer-Dekker
Burg. Elsenlaan 147
Rijswijk-Z.H.
Telef. (070) 11 98 43

✕

Administratie:

Oudegracht 152
Utrecht

✕

Verschijnt
Maandelijks

Abonnementsprijs
f 3.— per jaar

DEC. 1962

11e JAARGANG

HUMANISTISCHE DOCUMENTATIEDIENST

Uitgave van de Stichting Humanistisch Centrum Mens en Wereld

I N H O U D S O P G A V E

HUMANISTISCH VERBOND

Congres 1963	Blz. 167
Nieuwe raadslieden	" 167
Centrum voor Humanistische Vorming	" 167
Humanistisch Opleidingscentrum	" 167
Buitenkerkelijke emigranten in Australië	" 167
Belangrijke uitgave	" 167

HUMANITAS

Nieuwe aanstellingen	" 168
Gewest Zeeland	" 168

HUMANISTISCHE JONGEREN GEMEENSCHAP

Landelijk weekend over Portugal	" 168
Inhoud van de resolutie	" 169

HUMANISTISCH THUISFRONT

Tien jaar Vormingscentrum voor Militairen	" 170
---	-------

HUMANISTISCHE WERKGEMEENSCHAP IN DE PARTIJ VAN DE ARBEID

Jaarvergadering	" 171
-----------------	-------

RADIOLEZINGEN

Lezingen in de maanden december 1962 en januari 1963 voor de V.A.R.A.	" 171
---	-------

LIJST VAN DOOR HET HUMANISTISCH VERBOND UITGEGEVEN BOEKEN EN BROCHURES

" 171/172/
" 173

LIJST VAN UITGAVEN VAN THE INTERNATIONAL HUMANIST AND ETHICAL UNION

" 173/174

LIJST VAN PERIODIEKEN VAN HET HUMANISTISCH VERBOND

" 174

INTERNATIONAAL NIEUWS

België	
De Softenon-zaak - Verklaring van het Humanistisch Verbond in België inzake euthanasie	" 175/176

VAN ALLE KANTEN

Verslagen, reportages enz.

Interview met Dr. Van Praag (Het Algemeen Dagblad)	Blz. 176
Rede van Prof. Vondeling op de jaarvergadering van de H.W.G. (De Nieuwe Haagse Courant)	" 176/177
Commentaar op de rede van Prof. Vondeling (De Leeuwarder Courant)	" 177/178
Commentaar op een commentaar (De Leeuwarder Courant)	" 178/179
Rede Dr. Stellinga op de jaarvergadering van de H.W.G. (Het Vrije Volk)	" 179/180
Het wetsontwerp Subsidie Kerkebouw in de Eerste Kamer (De Volkskrant)	" 180
Forumsprekken	
Discussie-avond van de Gemeenschap Hoorn van het Humanistisch Verbond (Het Dagblad voor West Friesland)	" 181/182
Forumavond over het humanistisch vormingsonderwijs in het Erasmushuis te Utrecht op 22 november 1962 (Het Nieuw Utrechts Dagblad)	" 182/183
Beschouwing van Dr. Bongers over humanistisch vormingsonderwijs en openbare school in Het Vrije Volk	" 183/184
Humanistische rubriek in de Gelderlander Pers (De Gelderlander en De Arnhemse Courant)	" 184/185

HUMANISTISCH VERBOND

Congres 1963.

In tegenstelling tot een vroegere mededeling zal het congres van het Humanistisch Verbond, dat op 20 en 21 april 1963 plaats vindt, niet gehouden worden in Leiden, maar in het Jaarbeursgebouw te Utrecht.

Nieuwe raadslieden.

Het Hoofdbestuur verleende goedkeuring aan de benoeming van de heren H.J. Anesz te Vlijmen, A.P. Lindeijer te Den Haag en A.J. Wilderink te Warnsveld tot geestelijk raadslieden voor de Inrichtingen van Justitie.

Centrum voor Humanistische Vorming.

De activiteiten voor dit Centrum gaan gestadig verder. In verschillende gemeenschappen hebben bijeenkomsten met belangstellenden plaats gevonden of staan op het programma; het vormen van werkgroepen is in voorbereiding, terwijl een uitgebreide documentatie voor besturen enz. in bewerking is.

Begin januari zal een blad verschijnen voor hen, die zich bij het Centrum hebben aangemeld.

Aangezien er reeds aanvragen zijn van middelbare scholen om docenten/gepreksleiders voor humanistische vorming zal hierin, evenals dit voorheen reeds op kleinere schaal buiten schoolverband geschiedde, ook voorzien dienen te worden.

Humanistisch Opleidingscentrum.

Het Hoofdbestuur heeft het dagelijks bestuur van het Humanistisch Verbond gemachtigd, de nodige voorbereidingen te treffen voor het oprichten van een opleidingscentrum voor geestelijk raadslieden en vormingsleiders. Het ligt in eerste instantie in de bedoeling om tweejaarlijkse cursussen te geven, welke gedurende een reeks van zaterdagen zullen plaats vinden.

Buitenkerkelijke emigranten in Australië.

Mej. M.E. ter Heege, lid van de Emigratie-commissie van het Verbond, die zich op het ogenblik op uitnodiging van de Nederlandse Emigratie Dienst in Australië en Nieuw-Zeeland bevindt, is daar voor de TV geïnterviewd. Het verschijnsel, dat er buitenkerkelijken zijn, die er toch een volwaardige levensovertuiging op na blijken te houden, was blijkbaar belangrijk genoeg om het de kijkers voor te zetten.

Belangrijke uitgave.

Bij de uitgever J.H. de Bussy te Amsterdam is in samenwerking met het H.V. een boek verschenen onder de titel: "Rede en religie in het humanisme". Het bevat een reeks van bijdragen van bekende humanistische auteurs en is in de boekhandel verkrijgbaar.

NEDERLANDSE VERENIGING VOOR MAATSCHAPPELIJK WERK

"HUMANITAS"

Nieuwe aanstellingen.

Bij de afdeling Beverwijk is per 1 december 1962 in dienst getreden als maatschappelijk werkster voor het algemeen maatschappelijk werk: Mejuffrouw M.C. van Velthoven (uitbreiding).

Bij de afdeling Delft treedt op 1 januari 1963 in dienst: Mejuffrouw J. Mosk als maatschappelijk werkster algemeen maatschappelijk werk- leidster gezinsverzorging, als opvolgster van Mejuffrouw A. Groeneveld.

Bij het gewest Drente treedt op 1 januari 1963 in dienst: Mejuffrouw M. Bentum als candidaat-maatschappelijk werkster voor het algemeen maatschappelijk werk (uitbreiding).

Bij de afdeling Arnhem trad op 8 oktober jl. in dienst: Mejuffrouw J. Maas als maatschappelijk werkster algemeen maatschappelijk werk, als opvolgster van de Heer G.W. Portman.

Gewest Zeeland.

Het werk van Humanitas in het gewest Zeeland begint vastere vorm aan te nemen. Op 31 januari 1963 wordt de voorlopig gevormde gewestelijke commissie voor Zeeland geïnstalleerd als definitief gewestelijk bestuur, terwijl als achtergrond daarvan ook een gewestelijke raad zal worden benoemd.

De afdeling Walcheren heeft het plan een maatschappelijk werkster aan te stellen.

-o-

HUMANISTISCHE JONGEREN GEMEENSCHAP

Landelijk weekend over Portugal.

Op 27 en 28 oktober heeft de H.J.G. een weekend gehouden op "De Ark" over de politieke gevangenen in Portugal.

Het weekend was terdege voorbereid doordat de afdelingen van tevoren verschillende kanten van het vraagstuk hadden bestudeerd.

Bij de voorbereiding van de conferentie werd veel medewerking ondervonden van het Actie-comité Amnestie in Portugal. Dit comité vertegenwoordigt in Nederland het Internationale Secretariaat dat in Parijs gevestigd is. Dit Secretariaat zal op 15 en 16 december een conferentie houden, die zich zal bezighouden met de Amnestie voor politieke gevangenen in Portugal.

Op het weekend van de H.J.G. hield de Heer Calado, een politiek vluchteling uit Portugal, een korte inleiding. De Heer Dr. Milikovsky hield een lezing met lichtbeelden, waarbij hij de aanwezigen inlichtte over enige sociologische aspecten van de Portugese samenleving.

Het resultaat van het weekend was, dat een resolutie werd aangenomen, welke hierachter volledig wordt afgedrukt, en dat besloten werd een afgevaardigde naar de conferentie in Parijs te sturen. Er werd een handtekeningen-actie onder de leden van de H.J.G. georganiseerd, zodat de leden de resolutie persoonlijk konden bekrachtigen. De resolutie werd op 4 december aan de Portugese Ambassade aangeboden.

Inhoud van de resolutie.

Wij leden van de Humanistische Jongeren Gemeenschap, hebben met ontsteltenis kennis genomen van het feit, dat in Portugal en zijn overzeese gebiedsdelen velen van hun vrijheid worden beroofd vanwege hun geestelijke, religieuze of politieke overtuiging.

Met name heeft het lot van talloze jongeren, studenten, arbeiders en jonge landbouwers haar diep medeleven opgewekt.

Jarenlang staan zij in uw gevangenissen bloot aan folteringen, slechte medische verzorging en mensonwaardige behandeling zonder uitzicht op de toekomst, zodat wij vrezen, dat de jongeren in Portugal het vertrouwen in een menswaardig bestaan en de opbouw van een democratische samenleving in Europa zullen verliezen.

Het is daarom, dat wij uw regering verzoeken amnestie te verlenen aan degenen die wegens hun overtuiging gevangen worden gehouden.

Wij doen een beroep op uw menselijkheid en uw verantwoordelijkheid voor de jeugd van Portugal, die, zoals alle jongeren, streeft naar zelfontplooiing en de ontwikkeling van een moderne humane maatschappij.

Laat deze jeugd niet omkomen in gevangenissen, ontnem haar niet haar gezondheid, tracht niet haar geest door kwellingen te onderdrukken.

Schenk haar vertrouwen.

Schenk haar uw hulp.

Schenk haar de vrijheid.

De resolutie werd aan de Pers aangeboden met het volgende artikelletje:

AMNESTIE IN PORTUGAL

Het is altijd een vreemde ontdekking, als je merkt, dat er in een west-europees land mensen moeten vechten voor democratische toestanden, die wij als volkomen vanzelfsprekend beschouwen.

Zo vecht bijvoorbeeld vooral de Portugese jeugd op het ogenblik voor een samenleving, waarin ze vrijheid van spreken en denken heeft en niet bang hoeft te zijn als ze verboden literatuur leest of brieven schrijft. Deze jongeren raken hierom in gevangenissen, en soms worden zij net zo lang gemarteld totdat zij onmondig staan tegenover hun eigen idealen. De PIDE, de portugese veiligheids politie, past alle, sinds de laatste wereldoorlog nog "verbeterde" GESTAPO-praktijken toe; vaak met succes.

Op verzoek van het Actie-comité "Amnestie in Portugal", heeft de Humanistische Jongeren Gemeenschap deze situatie nauwkeurig bestudeerd op de conferentie die op 27 en 28 oktober in "De Ark" te Nunspeet werd gehouden. Deze conferentie was gedurende een maand goed voorbereid in de plaatselijke gemeenschappen van de H.J.G.

Wij kwamen vrijwel unaniem tot de conclusie dat het Portugese regiem zich met middelen tracht te handhaven die in hoge mate in strijd zijn met onze opvattingen over de menselijke vrijheid en waardigheid. Het is daarom dat wij bijgaande resolutie hebben opgesteld, en hieraan grote bekendheid trachten te geven.

HUMANISTISCH THUISFRONT

Tien jaar Vormingscentrum voor Militairen.

Op 17 november 1952 werd het Humanistisch Vormingscentrum voor Militairen geopend te Nunspeet in het gebouw "De Ark".

Ter gelegenheid van het 10-jarig bestaan van dit Centrum deed het Humanistisch Thuisfront een brochure verschijnen onder de titel: "Geestelijke verzorging van militairen".

De brochure opent met enkele zakelijke gegevens. Oorspronkelijk mocht het aantal deelnemers niet groter zijn dan 360 per jaar, eind 1957 echter gaf de Minister toestemming tot uitbreiding van het deelnemersaantal tot maximaal 3000. Sinds 1957 is het deelnemersaantal als volgt toegenomen:

1957:	362	-	1958:	866	-	1959:	1455	-
1960:	2222	-	1961:	2715				

Op 23 mei 1960 verhuisde het Centrum van "De Ark", waar het slechts gast-vrijheid had genoten van het Humanistisch Verbond, naar zijn eigen tehuis "Het Coornhorthuis" te Driebergen.

De brochure bevat verder een artikel van Dr. J.P. van Praag: "Humanistische geestelijke verzorging, Wat is het - Wat heeft men er aan" en een artikel van H.J.J. Lips, die enkele uitgangspunten behandelt van de Humanistische geestelijke verzorging van militairen. De schrijver gaat uit van een achttal punten, die wij als volgt zeer verkort weergeven:

- a. Aan de Humanistische Geestelijke Verzorger die hun werk verrichten binnen de Nederlandse Strijdkrachten moet de eis worden gesteld, dat zij zodanig begrip hebben voor het bestaan van deze strijdkrachten, dat hun eigen aanwezigheid daarin niet leidt tot conflict-situaties voor henzelf of voor anderen;
- b. de Geestelijk Verzorger moet begrip hebben voor het bestaan van de strijdkrachten, maar dat mag begrip voor andere standpunten niet uitsluiten. De Geestelijk Verzorger moet namelijk een militair die in gewetensconflict raakt, werkelijk kunnen "bijstaan";
- c. de Humanistische Geestelijke Verzorging berust op vrijwillige deelname;
- d. De Humanistische Geestelijke Verzorging is er niet op gericht de mensen, ook niet als deze zich vrijwillig hebben aangemeld, te winnen voor het humanisme;
- e. De Humanistische Geestelijke Verzorging is noch anti-godsdienstig noch anti-christelijk;
- f. De Humanistische Geestelijke Verzorging heeft niet in de eerste plaats een verkondigend karakter, zij wil veelmeer de ander brengen tot ontdekking van zichzelf;
- g. De Humanistische Geestelijke Verzorging kent zowel individuele als groepsverzorging;
- h. De Humanistische Geestelijke Verzorging van militairen is een verzorging in tijd van vrede en in tijd van oorlog.

HUMANISTISCHE WERKGEMEENSCHAP IN DE PARTIJ VAN DE ARBEID

Jaarvergadering.

Op de jaarvergadering, die op 17 november jl. in Amersfoort werd gehouden, werden drie nieuwe hoofdbestuursleden benoemd en wel Mej. A.B. Pomper en de Heren N. Hesseler en Drs. Th.J. Hogendorp, zulks ter vervulling van drie ontstane vacatures.

In zijn openingswoord herinnerde de voorzitter, Dr. G. Stellinga, aan de voortreffelijke verdediging van onze wensen bij de behandeling van de Mammoetwet in de Tweede Kamer door de Heren Kleywegt (prot.-chr.), Dr. Tans (r.k.) en Vermeer (H.W.G.).

Ook de wijze, waarop in de Tweede Kamer ons standpunt werd verdedigd ten aanzien van het wetsontwerp-Subsidie Kerkebouw door de Heren Van Lier (r.k.) en Scheps (prot.-chr.) wist spreker zeer te waarderen.

In gevoelvollen woorden herdacht de voorzitter het overleden H.B.-lid M.G. Warffemius.

Prof. Dr. A. Vondeling hield een inleiding over: "Humanisme en Politiek", waarin hij met vreugde constateerde dat het humanisme de laatste tijd meer en meer erkenning ondervindt, het geen bijv. kan blijken uit een publicatie van het Nederlands Gesprek Centrum en uit een verklaring van Pater Stokman.

Tenslotte vroeg Prof. Vondeling aandacht voor het z.i. merkwaardige verschijnsel, dat in ons land de protestantse partijen zwijgen over de godsdienst-onvrijheid in Spanje, terwijl de K.V.P. geen actie voert tegen het processieverbod. (Zie ook de rubriek Van Alle Kanten)

-o-

RADIOLEZINGEN

Lezingen in de maanden december 1962 en januari 1963 voor de V.A.R.A.

30 december :	Dr. J.P. van Praag	:	"De Nieuwjaarsbrief van het Humanistisch Verbond".
6 januari :	Dr. L. van Gelder	:	"Vorming voor jonge mensen".
13 januari :	Prof. Dr. L.G. v.d. Wal	:	"Gewone mensen".
20 januari :	Prof. Dr. G. Stuiveling	:	"Uit humanistisch oogpunt".
27 januari :	Dr. J. de Tempe	:	"Vrije wil en menselijke verantwoordelijkheid".

-o-

LIJST VAN DOOR HET HUMANISTISCH VERBOND UITGEGEVEN BOEKEN EN BROCHURES

VERKOOPPRIJS

Ontnoeting tussen Oost en West,
door Dr. Kwee Swan Liat

gec.	f. 6.50
ing.	" 4.90

CATALOGUS

VERKOOPPRIJS

no.		
6201	<u>De dag ligt nog voor ons,</u> door Dr. J.P. van Praag (schets van een humanistisch wereldbeeld)	f. 0.35
6203	<u>Beginsel en Doel van het Humanistisch Verbond</u>	" 0.25
6103	<u>Humanisme en opvoeding</u> 2e herziene druk	" 0.95
6102	<u>Wat ben ik eigenlijk?</u>	" 0.25
6101	<u>Modern Humanisme,</u> door Dr. J.P. van Praag	" 1.75
5905	<u>Een verrassende ontmoeting</u>	" 0.25
5901	<u>De idee van de openbare school,</u> door Dr. J.C. Brandt Corstius	" 0.60
5807	<u>Het rassenprobleem,</u> (rapport van een commissie, ingesteld door het Hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond)	" 0.25
5806	<u>Studiekosten,</u> (rapport van een commissie, ingesteld door het Hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond)	" 1.25
5805	<u>Cursus Geestelijke verzorging op humanistische grondslag,</u> door Dr. J.P. van Praag	" 2.50
5803	<u>Dit wordt gedaan</u>	" 0.30
5801	<u>Echt en onecht in geloof en ongeloof,</u> door Prof. Dr. T.T. ten Have	" 0.75
5704	<u>Humanisme en rede,</u> een serie opstellen van J.P. van Praag : Inleiding T.T. ten Have : Rationeel humanisme Albert Daan : Het begrip rede Libbe van der Wal : De draagkracht van de rede H.J. Blackham : De toets der rede H. Bongers : Verdraagzaamheid en rede	" 2.25
5702	<u>Onze kinderen tussen Humanisme en Christendom,</u> door A.J. Groenman-Deinum	" 0.75

CATALOGUS

VERKOOPPRIJS

<u>n^o.</u>		
5701	<u>Bibliografie van het humanisme,</u> door Dr. Kwee Swan Liat (Engelse uitgave)	f. 3.90
5606	<u>Humanistische gedachten,</u> 10 radiolezingen, 2e druk	" 1.25
5605	<u>Rapport Laagontwikkelde gebieden,</u> (rapport van een commissie, ingesteld door het Hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond)	" 0.25
5510	<u>De Humanistische groep in de gemeenschap</u>	" 0.25
5509	<u>Het groepsgesprek in de humanistische geestelijke verzorging,</u> door C.H. Schonk	" 0.25
5502	<u>Humanisme en sociale gerechtigheid,</u> (rapport van een commissie, ingesteld door het Hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond)	" 1.25
5403	<u>Mens en Verbond,</u> (rapport van een commissie, ingesteld door het Hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond)	" 0.25
4706	<u>Rapport Bijbelkennis,</u> (rapport van een commissie, ingesteld door het Hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond)	" 0.20

-0-

LIJST VAN UITGAVEN VAN THE INTERNATIONAL HUMANIST AND ETHICAL UNION

VERKOOPPRIJS

<u>The International Humanist and Ethical Union and its Organizations</u>	f. 2.50
3e druk 1962	
<u>Radio-active Fallout and Human Progress,</u> by H.J. Muller	" 0.75
<u>Humanism,</u> by Dr. J.P. van Praag (an essay taken from the summer-issue of "Plain View")	" 1.75

	<u>VERKOOPPRIJS</u>
<u>Proceedings,</u>	
Second congress, London 1957	f. 5.--
Third congress, Oslo 1962	" 5.--
<u>The challenge of our time,</u>	" 0.25
by Dr. J.P. van Praag	
<u>The Humanist Himself,</u>	" 1.--
by H.J. Blackham	
(a serie of articles previously published in "News and Notes")	
<u>International Humanism,</u>	
verschijnt vier maal per jaar	
abonnement per jaar	" 3.--

-o-

LIJST VAN PERIODIEKEN VAN HET HUMANISTISCH VERBOND

	<u>ABONNEMENTSPRIJS</u>
<u>Mens en Wereld,</u>	
verschijnt om de veertien dagen	
abonnement per jaar: voor leden H.V., sympathisanten,	
leden Luisterkring en	
leden Humanitas	f. 5.--
voor niet-leden	" 7.50
<u>Het Woord van de Week,</u>	
tekst van de radiolezingen	
verschijnt wekelijks	
abonnement per jaar: voor leden Luisterkring	" 3.--
voor niet-leden	" 4.--
<u>Rekenshap,</u>	
verschijnt vier maal per jaar	
abonnement per jaar	" 7.50
(Voor donateurs en contribuanten van de Humanistische Stichting Socrates en voor studenten f.6.-- per jaar)	
<u>Humanistische Documentatiedienst</u>	
abonnement per jaar	" 3.--

Verkrijgbaar bij het Centraal Bureau van het Humanistisch Verbond,
Oudegracht 152 - Utrecht. Telefoon: (030)10163

Voor Mens en Wereld en

Humanistische Documentatiedienst : giro 30.49.60 (t.n.v. Hum.Verbond)

Voor Het Woord van de Week

: giro 58 (t.n.v. Hum.Luister-
kring)

Voor Rekenschap

: giro 58.22.93 (t.n.v. Hum.Stichting
Socrates)

-o-

INTERNATIONAAL NIEUWS

B e l g i ë

De Softenon-zaak. - Verklaring van het Humanistisch Verbond in België inzake euthanasie.

Het Humanistisch Verbond, vereniging zonder politieke strekking, houdt zich sedert een tiental jaren bezig met morele en filosofische problemen en vertegenwoordigt op dit gebied de vrijzinnige opinie. Uit de humanistische beweging is een aantal groeperingen voortgekomen o.a. : "Oudervereniging voor de Moraal", "Werkgemeenschap voor de leraars Ethiek", jeugdbewegingen, studentenbewegingen en verschillende studiegroepen. Het Verbond is tevens verantwoordelijk voor de uitzendingen over lekenmoraal en -filosofie bij de Vlaamse Radio en Televisie.

Vermits het Humanistisch Verbond stelling wenst te nemen tegenover de concrete maatschappelijke problemen, kan het zich niet onttrekken aan zijn verantwoordelijkheid in verband met het "Softenon-drama", hoewel zijn stellingname van morele en niet van juridische aard is. Essentieel in dit probleem is de zin en de waarde van een menselijk leven. Een mensenleven kan waarde hebben: voor zichzelf, indien het in staat is een minimum van geluk te bereiken of, indien het zich tenminste een taak kan verwezenlijken. Een mensenleven is waardevol voor anderen, indien het geluk kan brengen of voorwerp van een taak zijn. Tenslotte heeft een leven waarde voor de gemeenschap, indien het productief is en iets aan anderen kan schenken.

Daar het Humanistisch Verbond als hoogste waarde de bescherming van het leven en van de menselijke persoon aanvaardt, zal het altijd dat leven willen verdedigen, dat waarde kan hebben, hetzij voor zichzelf, hetzij voor anderen, hetzij voor de gemeenschap. Het verzet zich dus onvoorwaardelijk tegen elke vorm van uitschakeling van zwakken, abnormalen en zieken onder voorwendsel van sociale nutteloosheid.

Nochtans zijn er levens die enkel het lijden zullen kennen, onbekwaam enige taak te verwezenlijken, bron van moreel en materieel lijden voor hun omgeving, in onze onverantwoordelijke en onvooruitziende maatschappij zelfs nutteloos als object van wetenschappelijk onderzoek. In deze zeer zeldzame gevallen kan het Humanistisch Verbond, met het oog op de verdediging van de menselijke waardigheid en het recht op geluk van hun naastbestaanden, diegenen niet veroordelen die, gedreven door medelijden, hen voor een ondraaglijk en nutteloos bestaan - voor henzelf en voor anderen - behoeden.

Niet minder dan 6.000 handtekeningen werden door ons in het Vlaamse land-gedeelte verzameld; zij getuigen van een sterke stroom in de publieke opinie die dit principe gunstig gezind is. Om de noodzaak zijn toevlucht te moeten nemen tot deze extreme maatregelen, te verminderen en misschien uit te schakelen, eist het Humanistisch Verbond met verontwaardiging de oprichting door de overheid van een geschikt buiten-familiaal milieu voor elk psychisch en fysisch gehandicapt kind, waar aan deze ongelukkigen een kans op een minimum geluk en waardigheid wordt geboden, omringd door de bevoegde zorgen van een talrijk personeel.

Het H.V. vraagt nochtans voor de enkele absoluut hopeloze gevallen een hervorming van onze wetgeving, waardoor de wet dichter komt te staan bij de moraal, volgens dewelke voor behoud van leven de redenen tot leven niet mogen verloren gaan. Vermits in elk geval de individuele willekeur dient verneden

te worden, stelt het H.V. in het kader van deze hervorming, de oprichting van een RAAD voor, die in elk afzonderlijk geval op aanvraag van de betrokkenen hun minimum kansen tot verwezenlijking van een menselijk bestaan zal nagaan.

Het Humanistisch Verbond van België.

-o-

VAN ALLE KANTEN

Verslagen, reportages enz.

Interview met Dr. van Praag. (Het Algemeen Dagblad)

Het Algemeen Dagblad van 10 november heeft een uitvoerig interview met Dr. J.P. van Praag gepubliceerd over het Humanistisch vormingsonderwijs. Het artikel was vergezeld van een foto van Dr. van Praag.

-o-

Rede van Prof. Vondeling op de jaarvergadering van de H.W.G. (De Nieuwe Haagse Courant)

De rede welke Prof. A. Vondeling, voorzitter van de P.v.d.A.-fractie van de Tweede Kamer, heeft gehouden op de jaarvergadering van de Humanistische Werkgemeenschap in de Partij van de Arbeid, is in nagenoeg alle dagbladen weergegeven. De Nieuwe Haagse Courant van 19 november 1962 had er het volgende verslag van:

" De laatste paar jaar zijn grote vorderingen gemaakt in de strijd "om aan het humanisme in de wetgeving een gelijkwaardige positie te "geven. Verscheidene omstandigheden hebben daaraan meegewerkt. In "algemene zin is er bijvoorbeeld een toenadering gekomen op het "punt van de mensbeschouwing. In vooraanstaande rooms-katholieke "kringen dringen ook modernere opvattingen door over de evolutieleer. "Andere takken van wetenschap helpen ook mee om veel struikgewas dat "een goede communicatie tussen niet-godsdienstige humanisten en "christenen belemmert, op te ruimen. De werkelijke scheidslijnen zijn "daardoor veel duidelijker en zuiverder zichtbaar geworden en het we- "derzijds begrip is groter.

" Dit zei Prof. A. Vondeling, voorzitter van de P.v.d.A.-fractie "in de Tweede Kamer, zaterdag in Amersfoort in een rede over "Humanis- "me en politiek", die hij hield ter gelegenheid van de jaarvergadering "van de Humanistische Werkgemeenschap.

" In politieke zin valt het op, aldus Prof. Vondeling, dat de KVP "de laatste paar jaren haar medewerking in toenemende mate heeft ver- "leend om aan verenigingen op levensbeschouwelijke grondslag dezelfde "bescherming en tegemoetkoming vanwege de overheid te geven als de "kerkgenootschappen. In dit verband preekt Prof. Vondeling het baanbre- "kende werk in de KVP-fracties van Dr. Stokman, in de P.v.d.A. zijn de "rooms-katholieke leden ware bruggenbouwers geweest. Zij hebben daarmee "aan de democratie in ons land grote diensten bewezen.

" Schril steekt daar tegen af de houding van de protestantse fracties, waarvan de leden in overgrote meerderheid een onverzoenlijke houding blijven aannemen, Zij tonen zich op dat punt slechte democraten. Vooral de onverdraagzaamheid van de CHU-fractie is ontstellend, zo meende hij, en ook onbegrijpelijk als men kennis neemt van de brieven en boodschappen van de synode van de Nederlandse Hervormde Kerk.

D R U K

" Ook in de dagelijkse praktijk heeft nog vaak discriminatie plaats tussen leden van levensbeschouwelijke en van kerkelijke richtingen. Spreker herinnerde aan de druk die vele rechters nog steeds uitoefenen om de eed af te leggen, hoewel betrokkenen niet aan een almachtige God geloven. Ook bij benoemingen wordt nog vaak gediscrimineerd, terwijl plaatselijk de zondagswet op onverdraagzame wijze wordt toegepast.

" De inleider meende, dat socialistische humanisten nog krachtiger moeten ageren tegen de rassendiscriminatie en tegen de huichelachtige praktijk van de huidige huwelijkswetgeving, zij dienen op te komen voor de principiële gelijkheid in de maatschappij van man en vrouw."

Commentaar op de rede van Prof. Vondeling. (De Leeuwarder Courant)

Hierop reageerde J. Piebenga in een uitvoerig redactioneel artikel in de Leeuwarder Courant van 24 november jl. Wij nemen het eerste en laatste stuk van dit artikel hieronder voor u over:

"

GEEN STERKE REDE

" Het is niet weinig en het zijn geen kleinigheden die Prof. Vondeling, de nieuwe voorzitter van de Tweede-Kamerfractie van de P.v.d.A., verleden week als spreker op de jaarvergadering van de Humanistische Werkgemeenschap in de P.v.d.A., althans volgens het verslag, overal heeft gehaald. Hij toonde zich verblijd over de successen die behaald zijn in de strijd om aan het humanisme in de wetgeving een gelijkwaardige positie aan het christendom te geven. Hij zag echter nog heel veel tegenstand en vond daarbij aanleiding fel uit te vallen tegen de prot.-chr. partijen, terwijl de KVP een flinke pluim van hem op de hoed kreeg.

" Inderdaad is hier een merkwaardige ontwikkeling gaande. De P.v.d.A. is al jaren een pleitbezorgster voor de rechten en belangen van de humanistische richting geweest en heeft er flink aan bijgedragen dat deze richting zich tot een "zuil" kon uitbouwen. Aanvankelijk stond zij daarbij met de VVD vrij alleen, maar in de laatste jaren kreeg zij op incidentele punten wel eens steun van de KVP. In de prot.-chr. partijen dacht men trouwens over de praktische aanpak van deze punten ook lang niet gelijk. Het is nooit een onbelangrijke en lichtvaardig te behandelen zaak, wanneer men de opkomst van zulk een nieuwe zuil meemaakt en tevens door regeringsmaatregelen mogelijk moet maken.

" Het is met het humanisme een vreemde zaak. Het begrip wordt in ieder land verschillend gebruikt en kan ook met de meest uiteenlopende historische ladingen gevuld worden. In de Sovjet-Unie en in de DDR noemt men tegenwoordig de communistische mensbeschouwing en de daaruit voortvloeiende politieke leer vanzelfsprekend humanisme.

"In andere landen kent men het humanisme een gelijke inhoud toe als het atheïsme. De r.k. filosofie heeft het begrip altijd trouw en zelfs met enige voorliefde gehanteerd. Veel hangt er van af, of men het begrip alleen maar als theorie of als vlag van een strijdvaardige groep beschouwt.

" Het verschil in optreden van de r.k. en de prot.-chr.fracties ligt voor een zeker deel in uiteenlopende theologische opvattingen, maar vooral in de omstandigheid dat de eerste deze zaak meer incidenteel en opportunistisch (meer "politiek") behandeld heeft en de laatste haar sterk principieel en historisch heeft aangevat. De van r.k. zijde gegeven voorlichting over het Humanistisch Verbond laat er echter geen twijfel over bestaan, dat er hier van een duidelijke en onoverbrugbare antithese sprake is. Het tactisch toegeven aan een streven naar zuilenvorming behoeft hier, ook dát bewijst de historie, niet mee te strijden.

" Prof. Vondeling is wel bijzonder jammerlijk uitgegleden wanneer hij de prot.-chr. fracties een onverzoenlijke houding verwijt, slechte democraten op het aanhangige punt noemt en de CHU van een ontstellen-de onverdraagzaamheid beschuldigt. Dat zijn heel wat grote woorden en het treft wel gek dat nu juist die goede, brave, zachtzinnige, altijd op vrede en verzoening aangelegde CHU daarvan de dupe wordt. Ten onrechte evenwel. Wij hebben de rede van Dr. H.W. Tilanus, waarin hij zijn leedwezen over de mogelijkheid van humanistisch vormingsonderwijs op de openbare school uitsprekt - hij betreurt het dat deze school zo tot een humanistische zuilenschool wordt - nog eens overgelezen. Zij verdient wel ernstige aandacht, niet deze vervloeking.

" In het algemeen moet men er in de strijd der levensbeschouwingen niet zo vlug bij zijn de ánderen van verregaande onverdraagzaamheid te beschuldigen. Wie beslist vóór iets gekozen heeft, is ook tégen iets; alleen de indifferenten en gemakzuchtigen hebben neiging alles op zijn beloop te laten. Een socialist, die niet intolerant is jegens met zijn beginsel vloekende zaken en daar in de politiek geen rekening mee houdt, is zijn naam niet waard. Neen, het optreden van Prof. Vondeling daar in Amersfoort is niet gelukkig geweest, niet voor hemzelf en niet voor de P.v.d.A."

Commentaar op een commentaar. (De Leeuwarder Courant)

En daarop reageerde weer een lezer met het volgende ingezonden stuk:

GEEN STERKE REDE II

" Het is maar een vreemde zaak met het humanisme, aldus de heer Picbenga; het begrip heeft verschillende historische ladingen, zelfs het communisme siert zich met deze naam. En zie, in deze grote ijver voor een goede zaak zou men helemaal over het hoofd zien dat dit verschijnsel bij elke levensovertuiging te signaleren valt; men vergelijk slechts de uiteenlopende ladingen die door een christelijke vlag gedeckt zijn of worden. De heer Vondeling krijgt een standje omdat hij de heer Tilanus van onverdraagzaamheid beschuldigt. Foei professor, u kunt toch geen bezwaar hebben tegen de sympathieke wijze waarop de irenische CHU een volksdeel discrimineert? Moet dat nu zo?

" Humanisten moeten zich niet verbeelden, dat ze hun kinderen iets "waardevol" hebben mee te geven in de vorm van humanistisch vormings- "onderwijs op de school. Geen stenen voor brood en dan zal een ander "wel voor hen uitnaken wat het verschil is. Het is eigenlijk een droe- "vige zaak dat de emancipatie van het humanisme een onstreden zaak is "in het politieke vlak. Het is echter niet alleen een kwestie van recht, "het is er ook een van noodzaak.

" Vele mensen vinden de weg naar de kerk geblokkeerd door voor hen "absurd klinkende geloofspostulaten; zij zijn niet onverschillig, zij "denken anders. Dat ook vele buitenkerkelijken zichzelf als "niks" be- "schouwen wordt wellicht veroorzaakt door het feit dat jarenlang - "vooral in het openbare leven - de levensbeschouwelijke sfeer uitslui- "tend bezet werd gehouden door het christendom. De gedachte dat een "niet-godsdienstig gevoelsleven de basis kan vormen voor een volwaar- "dige levensbeschouwing is zelfs vele buitenkerkelijken nog vreemd. "Het is voor de hele samenleving van belang, dat deze mensen een gees- "telijk perspectief wordt geboden dat hen aanspreekt, het gevoel door "de samenleving voor "vol" te worden aangezien zal velen voor onver- "schilligheid en vereenzaming behoeven.

" Humanistisch vormingsonderwijs dient m.i. de bouwstoffen te leve- "ren voor een zelfstandig te kiezen levensbeschouwing, al of niet "godsdienstig; het dient vooral niet gericht te zijn op "bekering". "Natuurlijk is dit onderwijs facultatief. Als uitsluitend godsdienst- "onderwijs op de openbare school wordt gegeven (op kosten van de ge- "meenschap, dus ook van humanisten) is het géén christelijke zuilen- "school, maar als daarnaast humanistisch onderwijs wordt gegeven is "het wél een humanistische zuilenschool. Ra, ra, hoe kan dat?

" "Ja, maar als men ergens vóór is, dan is men ook ergens tégen", "wordt aangevoerd ter verdediging van de heer Tilanus. Welnu, als de "heer Vondeling vóór verdraagzaamheid is, dan is hij toch tégen on- "verdraagzaamheid? De protestanten hebben het probleem principieel "aangevat, heet het. Waarom dan geen waardering voor een principieel "antwoord? Het is maar een vreemde zaak met de logica."

-o-

Rede Dr. Stellinga op de jaarvergadering van de H.W.G. (Het Vrije Volk)

Op de jaarvergadering had ook nog de voorzitter van de H.W.G., Dr. G. Stellinga gesproken. Wij nemen uit het verslag van die rede het grootste deel over uit Het Vrije Volk (Rotterdamse editie) van 19 november 1962.

" De actie, die nodig bleek om de minister van Defensie er van te "overtuigen, dat geestelijke verzorging van militairen door raads- "lieden van het Humanistisch Thuisfront, door velen wordt gewenst, "is boven verwachting geslaagd. Om de uitwerking hiervan moet echter "geen stilte blijven hangen, toezeggingen mogen niet door verdragings- "acties worden getorpedeerd.

"Met deze woorden sprak Dr. G. Stellinga, voorzitter van de Humanis- "tische Werkgemeenschap in de Partij van de Arbeid, het zaterdag in "Amersfoort gehouden jaarlijkse congres van de HWG toe. Hij voegde "daaraan toe: "Wij moeten in Nederland naar zuiverder verhoudingen, "een proces, dat de geestelijke structuur van ons volk zal wijzigen."

" Bij de behandeling van de Mammoetwet, voegde hij hieraan toe, hebben juist de P.v.d.A.-kamerleden van verschillende levensbeschouwerlijke richtingen voor dit standpunt van de zuiverheid gesproken. De wet erkent nu de levensovertuiging naast de geloofsovertuiging. Dat is grote winst.

" Maar waarom, aldus Dr. Stellinga, moest toch nog worden vastgelegd, dat ouders of voogden te kennen moeten geven humanistisch vooronderwijs voor hun kinderen op prijs te stellen? Die voorwaarde bestaat niet voor het bijzonder onderwijs. Dat blijft dus een discriminatie. Maar zo druk hoeven wij ons daarover nu ook weer niet te maken: het kamerlid Kleywegt heeft deze voorwaarde terecht "een kleinzielige beperking" genoemd. Ware ik, zei spreker, kamerlid geweest, dan zou ik zonder bezwaar voor de Mammoetwet hebben gestemd, want die wet breekt in vele opzichten het onderwijs open.

" De IRWG-voorzitter spoorde de afdelingen aan het vele studiemateriaal, dat over allerlei onderwerpen door het hoofdbestuur was uitgegeven, in gespreksgroepen te bestuderen. "Dat zal de doorbraak ook binnen de partij ten goede komen".

" De Humanistische Werkgemeenschap is dit jaar opnieuw in ledental toegenomen: dit bedraagt thans 6459, een toename van 148. Het maandblad "Vernieuwing" bleek grote waardering te vinden."

-o-

Het wetsontwerp Subsidie Kerkbouw in de Eerste Kamer. (De Volkskrant)

Het wetsontwerp Subsidie Kerkbouw is in de Eerste Kamer behandeld. De Volkskrant van 21 november 1962 had er het volgende verslagje van:

" Ook de Eerste Kamer zal volgende week het regeringsvoorstel aanvaarden om met geld uit de schatkist van het rijk de bouw van kerken te gaan subsidiëren. Bij de debatten van gisteren bleek er slechts een kleine oppositie te bestaan.

" Bijna vijfhonderd kerken, gebouwd of nog te bouwen in de periode van maart 1961 tot maart 1971 zullen een subsidie krijgen van dertig percent van de stichtingskosten: meer dan honderdzeventig katholieke, honderdzesentwintig hervormde, honderd gereformeerde en ongeveer vijftig andere kerken. Ook voor de bouw van moskeeën en synagogen kan van de nieuwe wet gebruik worden gemaakt.

" De heren Matser (Katholieke Volkspartij) en Troostwijk (Partij van de Arbeid) prezen de meerderheid van de Tweede Kamer, die zich verdraagzaam had getoond door in het wetsontwerp op te nemen, dat ook niet-kerkelijke "genootschappen op "geestelijke grondslag" (lees: het Humanistisch Verbond) dertig percent van de stichtingskosten van hun bezinningsoorden gesubsidieerd kunnen krijgen.

" Het op één lijn stellen van kerken en niet-kerkelijke organisaties is echter voor een aantal protestantse senatoren juist een reden om tegen te zijn."

-o-

Forumgesprekken.

Discussie-avond van de Gemeenschap Hoorn van het Humanistisch Verbond. (Het Dagblad voor West Friesland)

De gemeenschap Hoorn van het Humanistisch Verbond organiseerde een forumgesprek, waarvan het Dagblad voor West Friesland het volgende verslagje gaf:

" Met het boek "De toekomst van het ongeloof" van de Poolse "schrijver Szsceny als uitgangspunt hebben de leden van het Humanistisch Verbond, afdeling Hoorn, gisteravond in hotel "De Doelen" een discussie-avond gehouden, waaraan inleidingen door Ds. H. Hendriks uit Hauwert en de voor het Humanistisch Verbond bekende spreker Dr. D.H. Prins vooraf gingen.

" Opmerkelijk was dat de standpunten van de twee sprekers elkaar "weinig ontlepen, al bleven er uiteraard wel enige verschillen "over die voldoende stof tot praten opleverden.

" Voor Ds. Hendriks was het uitgangspunt van het geloof de bijbel, "wat niet verhinderde, dat hij zich bij veel humanistische gedachten "goed kon aansluiten. Hij bleek er allerm minst bezwaar tegen te hebben "dat de wetenschap zich onbevangen met de bijbel bezighoudt. Wat over- "blijft is dan waar, aldus Dr. Hendriks. Lange tijd had hij de geestes- "adel der humanisten hooggehouden en ten voorbeeld gesteld in eigen "kring.

" Op een gegeven moment was daar door uitlatingen van humanisten "een deuk in gekomen, omdat de geponeerde feiten niet passen op de "werkelijkheid. Inmiddels had hij zijn vertrouwen in de humanisten her- "vonden. Hij was daar gelukkig mee, want verzuiling betekent een "enorm gevaar. Het maakt dat men elkaar niet verstaat, hetgeen het "einde der beschaving aankondigt.

" Hij waardeerde het in de P.v.d.A. en de Ned.Herv.kerk, dat beiden "steeds de verzuiling hebben willen doorbreken.

" Desondanks is er een zekere vervreemding tussen humanisten en "christenen.

" Een gesprek tussen deze "buren" is waardevol, maar voor ieder ge- "spreek is een verkenning nodig.

" "Hierbij gaat het om de waarheid. De honger daarnaar heeft mij naar "de kerk gevoerd en u juist niet," aldus de predikant.

" Hij wees stromingen, die de waarheid alleen maar zoeken op grond "van natuurkundige feiten, af.

" Het gaat om het onderkennen van de feiten. De bijbel bestaat uit "feiten, alleen men kan er over twisten of die feiten ook werkelijk "feiten zijn.

" Ds. Hendriks stelde nadrukkelijk, dat het evangelie niet leert, "dat men na de dood voortleeft.

" Dat is een begrip, dat de kerk is binnengeslopen, maar nergens "in de bijbel is te vinden. Het christendom heeft met het evangelie "wel meer gekke dingen gedaan zei Ds. Hendriks.

" Voor hem was geloven vrijwel identiek aan weten. Dat geloof is "zo rijk met een zo diepe dimensie, dat het reikt aan liefhebben. "Dr. Prins was het met de predikant eens, dat men de feiten niet ver- "keerd moet verstaan. Het gaat niet alleen om wat men met de zintui- "gen kan waarnemen.

" Hij wilde van de predikant horen, of het weten van Ds. Hendriks "overeenkomt met de betekenis, die hij aan geloven wilde toekennen, "namelijk vertrouwen.

" Terloops merkte Dr. Prins op, dat de meningen van hem en zijn op-
"ponent elkaar zo dicht naderden, dat er bijna sprake was van twee
"humanisten, ware het niet, dat Ds. Hendriks zich tenslotte toch op
"de bijbel beroept. "Mij zou dat altijd het gevoel geven, dat ik me er
"dan te gemakkelijk van af maak," aldus Dr. Prins. Na de pauze ont-
"stond een geanimeerde discussie."

-o-

Forumavond over het humanistisch vormingsonderwijs in het Erasmushuis te Utrecht op 22 november 1962. (Het Nieuw Utrechts Dagblad)

Het humanistisch vormingsonderwijs was het onderwerp van een forumge-
sprek dat werd gehouden in het Erasmushuis te Utrecht. Hiervan gaf Het
Nieuw Utrechts Dagblad van 23 november het volgende verslag:

" Drie onderwijsdeskundigen van verschillende levensovertuiging
"hebben gisteravond op een forumavond in het Erasmushuis hun mening
"gegeven over het humanistische vormingsonderwijs op de openbare
"scholen, waartoe binnenkort - als de mammoetwet ook door de Eerste
"Kamer wordt goedgekeurd - de mogelijkheid bestaat. Het waren Drs. T.
"van Veen, directeur van de christelijke kweekschool "Rehoboth" te
"Utrecht, Dr. G.B.J. Bremer, oud-conrector van het St.-Bonifacius
"Lyceum in Utrecht en het lid van het Humanistisch Verbond, Dr. D.H.
"Prins, oud-rector van het Grotius Lyceum te Den Haag. Het gesprek
"stond onder leiding van Prof. Dr. J.C. Brandt Corstius, hoogleraar
"aan de Utrechtse Rijksuniversiteit.

" Voordat de forumleden in discussie traden, gaf Dr. Prins een
"korte uiteenzetting van het doel en de werkwijze van het pas opge-
"richte Centrum voor Humanistische Vorming. De bedoeling is buiten-
"kerkelijke scholieren, wier ouders daarom vragen, op te voeden tot
"geestelijke zelfstandigheid en geestelijke vrijheid. Hoe dat zal ge-
"beuren is nog een punt van bespreking in humanistische kring, maar
"men stelt zich voor de scholieren onder leiding van een oudere
"("om te grote emoties af te remmen en enige lijn aan te geven") te
"laten discussiëren over levensvragen. De humanistische vormings-
"onderwijzer brengt de jongelui o.a. in contact met godsdienstige
"wereldliteratuur over het christendom, de Islam, het Boedisme enz.,
"met legenden van primitieve volkeren en met stellingen van grote
"denkers.

" "Natuurlijk moeten buitenkerkelijke jongeren ook iets te weten
"komen van de bijbel, maar dan moet dat niet worden bijgebracht door
"evangelisten, die een bijbedoeling hebben," aldus Dr. Prins, die
"het een groot bezwaar vond dat jonge mensen bij het godsdienston-
"derwijs geestelijk worden gemodelleerd.

" Later in de discussie vulde hij zijn mening aan: "Wij willen een
"beroep doen op het geweten van de jonge mensen, zonder daar het
"christelijke antwoordenboekje bij te halen."

" De beide andere - confessionele - forumleden waren er van over-
"tuigd dat het humanistische vormingsonderwijs op de openbare scholen
"belangrijk kan bijdragen tot de geestelijke vorming van de leerlingen

"Dr. Bremer zei het zelfs van harte toe te juichen omdat het huidige onderwijs naar zijn mening nog veel te veel is ingesteld op weetjes. Het leek hem echter een nadeel dat het christelijke geloof zou worden uitgelegd door buitenkerkelijken. Bovendien meende hij, dat er een duidelijk niveauverschil bestaat tussen godsdienstleer, gebaseerd op de leer van Jezus Christus en het humanistisch vormingsonderwijs, dat uitgaat van het humanisme dat naar zijn mening nog zoveel vragen onbeantwoord laat.

" Hetzelfde bezwaar zag ook Dr. Van Veen. Hij zei dat de godsdienstleer absolute christelijke waarheden tot basis heeft, terwijl het vormingsonderwijs van het humanisme slechts wat levensbeschouwelijke visies tot grondslag heeft.

" "Dit noem ik discriminatie", reageerde Dr. Prins hierop, "het christelijke geloof wordt hier superieur gesteld. Met hetzelfde recht kan ik met mijn overtuiging de zaak omdraaien." Op de opmerking van Dr. Van Veen, dat met het vormingsonderwijs kleine humanistjes worden gekweekt, antwoordde Dr. Prins dat die vooropgezette bedoeling - anders dan bij de godsdienstlessen - beslist niet aanwezig is.

" Een ander bezwaar vond Dr. Van Veen, dat de leerlingen van middelbare scholen nog niet rijp zijn zelfstandig te denken over levensvraagstukken. Als de jongelui, zoals het humanisme voorstaat, hun eigen weg wordt gelaten, kunnen slechte invloeden schadelijk werken, zo merkte hij op.

" Dr. Prins meende dat jonge mensen bij het christelijk onderwijs pas vrij zijn te denken als ze eenmaal de christelijke leer als hun levensovertuiging hebben. Dit noemde hij geen volledige geestelijke zelfstandigheid.

" Daarna verplaatste de discussie zich van het praktische naar het levensbeschouwelijke terrein.

" De bijeenkomst in het Erasmushuis, die was georganiseerd door de gemeenschap Utrecht van het Verbond en de Humanistische Jongeren Gemeenschap, werd door ongeveer tachtig belangstellenden bijgewoond."

-o-

Beschouwing van Dr. Bongger over humanistisch vormingsonderwijs en openbare school in Het Vrije Volk.

Het hoofdbestuurslid van het Humanistisch Verbond, Dr. H. Bongger, gaf weer zijn beschouwing in Het Vrije Volk (van 10 november). Dr. Bongger schreef over de betekenis van de openbare school en het humanistisch vormingsonderwijs daarop. Wij nemen het middengedeelte van dit artikel voor u over:

" Wat beweegt ouders - een groeiend aantal - om hun kinderen overtuigd naar een school voor openbaar onderwijs te zenden? Niet onverschilligheid is het motief, maar wel het inzicht dat hun kind onderwijs moet ontvangen met kinderen uit verschillende maatschappelijke milieus en met kinderen uit verschillende levensovertuigelijke milieus.

" De kinderen leren daar enige dingen, die onmisbaar zijn voor hun latere leven, o.a. dat zij zullen moeten leven met anderen van verschillende maatschappelijke welstand en van verschillende levensovertuiging. "Anders is niet minder" leren zij daar.

" Allen zijn medemensen van elkaar, die samen later verantwoordelijkheid hebben te dragen in een maatschappij, die nu eenmaal is samenge-

"steld uit mensen die niet gelijk zijn in hun kijk op de grote vragen.

" De openbare school is een school voor verdraagzaamheid, voor openheid en voor de verruimde blik. Alle kinderen, van welke richting de ouders ook zijn, politiek of levensbeschouwelijk, ontvangen te zamen het onderwijs dat zo het beste middel is tegen de verzuiling, waar iedereen, althans met de lippen, zo tegen gekant is. Dit achten steeds meer ouders, gelovige en niet gelovige, zo belangrijk, dat het openbaar onderwijs in ons in hokken ingedeeld Nederland voor een hernieuwde bloei staat.

" Nu doet de school meer dan "gepaste kennis" bijbrengen. De school voedt ook op. Zij voedt op tot mens worden en juist daar ligt de scheiding tussen de voorstanders van het openbaar en die van het bijzonder onderwijs.

" De geest waarin en van waaruit, via het onderwijs of rechtstreeks, de opvoeding geschiedt, heeft voor de christen een andere ondergrond en inhoud dan voor de niet-christen-gelovige. Geeft het openbaar onderwijs wel het belang van de levensovertuiging aan, van die specifiek levensovertuigelijke kant kan het niet zoveel geven als vele ouders wensen.

" Zo hebben de godsdienstige ouders de mogelijkheid om hun kind godsdienstonderwijs te laten ontvangen op de openbare school als zij dat wensen. Deze regeling voldoet over het algemeen goed, al zijn er hier en daar problemen die echter niet van principiële aard zijn, maar afhankelijk zijn van de wijze waarop dit godsdienstonderwijs gegeven wordt.

" En hoe staat het nu met de kinderen van buitenkerkelijke ouders? Tot nog toe was er - behoudens enkele incidentele gevallen op enkele middelbare scholen - geen mogelijkheid om humanistisch vormingsonderwijs te ontvangen. In de zgn. mammoetwet, die zojuist de Tweede Kamer gepasseerd is, is nu de mogelijkheid geopend om in het openbaar onderwijs ook, voor de ouders die dat wensen voor hun kinderen, humanistisch vormingsonderwijs te geven.

" Zo belangrijk acht de meerderheid van de Kamer het, dat ook uit niet-godsdienstige gezinnen komende kinderen iets horen over de levensvisie van het humanisme, dat dit artikel in de wet is gekomen. Dit vormingsonderwijs wil geen humanistjes kweken, wil geen bestrijding zijn van kerk en godsdienst, maar wil de kinderen behulpzaam zijn bij de opbouw van een eigen levensovertuiging. Niet alleen het humanisme zal daarbij aan de orde komen."

-o-

Humanistische rubriek in de Gelderlander Pers. (De Gelderlander en de Arnhemse Courant)

De Gelderlander en De Arnhemse Courant van 19 november hadden weer een aflevering van de rubriek Buitenkerkelijk Humanisme. De rubriek wijdt een groot deel van haar plaatsruimte aan een beschouwing over het Centrum voor Humanistische Vorming.

Over het Humanistisch vormingsonderwijs wordt in dit artikel onder meer het volgende gezegd:

" Het zal duidelijk zijn, dat wij bij het horen van deze algemene karakteristiek van het humanistische vormingsonderwijs (waarvan wij de elementen aan verscheidene inmiddels in de humanistische pers verschenen

"beschouwingen hebben ontleend), ons blijven afvragen, hoe men in concreto dit programma zal opzetten. Enerzijds wil men de leerlingen niet binden aan een bepaalde levensbeschouwing, anderzijds wil men ook be-slist kleurloosheid vermijden. In "Mens en Wereld" van 6 oktober j.l. schrijft Dr. L. van Gelder, dat de theoretische kant van dit programma zowel de verschillen als de overeenkomst tussen allerlei bestaande overtuigingen in het licht moet stellen, vooral echter de overeenkomst. Hij denkt daarbij aan "uiteenzettingen over de betekenis van geloofs- en levensbeschouwelijke overtuigingen in het persoonlijke en maatschappelijke leven" en aan "humanistische opvattingen inzake de aard van de mens, zijn gedrag in de samenleving", bijvoorbeeld aan de hand van levensbeschrijvingen van grote geestelijke figuren.

" Het wachten is echter op de uitwerking van de stof en vooral op de praktijk, die zich daaromheen gaat vormen. Men name vragen wij ons af, hoe men het objectieve en vrijblijvende karakter zal realiseren van deze door humanistische leraren vanuit humanistisch gezichtspunt te geven vormingslessen over humanistische opvattingen aan jonge leerlingen, die dan op basis daarvan vrij en zelfstandig hun levensovertuiging kunnen opbouwen. Men zal er in het Humanistisch Verbond t.z.t. goed aan doen om mede aan de hand van de groeiende praktijk de buitenwereld niet in het ongewisse te laten over de vragen die daaromtrent en in godsdienstige en in niet-godsdienstige kringen nog zullen blijven bestaan."

-o-

De rubriek wijdt verder een stukje aan de telefonische hulpdiensten die in ons land bestaan. Zij releveert de mededeling in "Mens en Wereld", dat 16 van de 17 hulpdiensten in kerkelijke handen zijn en slechts één hulpdienst door alle levensbeschouwingen, inclusief de Humanistische, wordt gedragen.

Verder geeft de rubriek enkele gegevens over humanistisch onderwijs in andere landen (speciaal België) en over de uitbreiding van het ledental van Humanitas. (een vertraagde groei)

=====